

המלוכה בישראל/ פרופ' עמוס פריש - שחזור שאלות

1. מהי מלכות שמים? שלטון ה' על המציאות שתי משמעויות: משמעות מדינית: שלטון קהילה מדינית בידי אלוקים. אלוקים הוא המלך לבדו, לכן לא יהיו שליטים בני תמותה. משמעות המטפורית המטפיסית: מלכות שמים מורה על שלטון אלוקים על המציאות כולה.
2. מדוע לפי בר אפרת שמואל מתנגד למלוכה? מניעים אישיים – שמואל נעלב באופן אישי מניעים עקרוניים – דחיית מלכות ה'
3. לפי קויפמן – מה דעת הושע לגבי המלוכה? השלטון האידיאלי מלוכה השואלת בעצת הנבואה.
4. מהם הסיבות לאיסור להרבות כסף וזהב? אבן עזרא – שלא יטיל מיסים על העם לא ירום לבבו מאחיו. (הרמב"ם – מסיבות אישיות – לא בחומר)
5. הסיפור על בני שמואל שופטים בבאר שבע – מה בא ללמד? ביקורת על שהטריחו את העם לבוא אליהם.
6. מה מהדברים הבאים אינו נכון לומר על השופט? התמנה מכוח ברית עם העם.
7. מהי תפיסת המלוכה בדברי הימים ע"פ שרה יפת? תפיסת המלך כמלכות ה' מלכות ה' השממית על ישראל מבוצעת על-ידי המלך האנושי – תאוקרטיה. קיימת זהות בין מלכות ה' למלכות דוד/שלמה.
8. לפי גרסיאל - האם התקיים משפט המלך של שמואל? כן, אצל דוד ושאוול בהמשך דרכם. התחילו טוב ואח"כ סטו.
9. הביקורת על אבימלך, מהי? "וישר", זלזול בערך חיי אדם, שריפת שכס, רצח אחיו.
10. לדעת שילה ופרנקל, האם אבימלך מלך על כל העם? אבימלך היה שליט מקומי בלבד. (על שכס וסביבותיה)
11. ברית מצפה – ברית בין 3 צדדים – השופט, העם, ה'
12. "ארבעה המה קטני ארץ", על מה מדובר? 4 תפקידי הממשל (כלכלה, בניין ויצור, צבא, שלטון יציב)
13. היכן מוזכרים בספר דברים סוסים, מה למדים מכך? בעניין בהמות טמאות אין זכר לסוס, דבר המעיד על קדמותו של ספר דברים. סוסים היו זרים לעם. נזכר בהקשר לרכב פרעה – הספר קדום לתקופת שלמה (גריניץ)
14. מה למד גריניץ על "כיבוש הארץ"? על קדמות ספר דברים.
15. היכן נזכרת המלוכה בספר שופטים? גדעון, אבימלך ובסוף הספר.
16. לפי בר אפרת החידוש במלוכה הוא – בקורת על השלטון (ע"י הנביא)
17. מה לא ביקורת על אבימלך? אבימלך הציע שהוא ימלוך ולא אחיו.
18. במשל יותם – מהי הביקורת הסמויה? ביקורת סמויה על גדעון שסרב למנות יורש ואחריו עלה אבימלך.
19. מהי תאוקרטיה והיירוקרטיה? תיאוקרטיה- שלטון ה', היירוקרטיה – שלטון דתי (כהונה)
20. מה לא מופיע כהסבר להתנגדות שמואל למלוכה? שביקשו "איש ישראל" ולא הזקנים
21. חזון נתן – הקשר בין דוד והמקדש
22. בנבואות המשיחיות – יחס חיובי למלוכה

23. יחסם של חז"ל והמפרשים לחוק המלך – "שום תשים עליך מלך" חלק רשות וחלק חובה
24. מתי החלה ההתנגדות למלוכה לפי ליוור?
בתקופה הקדומה, מזמן גדעון עד שאול ואחריו אין. בניגוד לולהויזן – מאוחר יותר
25. מה הובא כנגד ההסבר ששמואל נעלב אישית? (י' אליצור בתגובה לבגין)
לפי חז"ל לא רואים בשמואל כאדם המביע רגשות של עצמו, אלא מדבר בשם ה'.
26. פסוק ששלמה יושב על כסא ה' – (דברי הימים, שרה יפת)
עצם מלכותו על ישראל היא ישיבה על כסא ה'. להראות את התפיסה המיוחדת של המלוכה בספר דברי הימים.
27. הברית כמסורת –
רעיון מרכזי ביהדות והשפיע על העולם המערבי. (פדרבוש)
28. סממנים של דמוקרטיה ביהדות –
חקיקה הנתונה להסכמת העם.
29. האם לאזרח יש זכויות?
חובות המלך הם זכויות העם.
30. מהו סוג העימות בתהילים ב'?
צבאי עם רמז למשפטי
31. האם אידיאל המלוכה התקיים?
אצל דוד והמשיח.
32. יחס דברי הימים למלכות שאול ולמלכות ירובעם?
שאול מלכות לגיטימית, אצל ירובעם מלכות לא לגיטימית
33. פסוק שהמלך שומר מצוות ה' ופסוק אחר שהוא מחוקק חוקים –
מסביר מדוע שמואל התנגד למלוכה, כי דרשו מלך מחוקק חוקים
34. הנימוק שדוד לא יבנה את בית-המקדש כי לא היה לו זמן להתפנות בגלל המלחמות מופיע -
בשמואל א' ז' –
נימוק זה אינו מופיע בשמואל א', ז'
35. הפסוק בתהילים "אני ילדתיך" –
להראות קרבה בין ה' למלך
36. פס' שהמלך יאריך ימים לפי החזקוני –
"הרבנות קוברת את בעליה" – המלכות קוברת את בעליה. – יתרונות וחסרונות
37. הפרגמאטיות בספר שופטים – מלמט
א. מחזוריות בין סיבה למסובב – בין ה' לבין העם ב. מימד כלל ישראלי – רב שבטי
38. המקור שהמלך לא יתנשא מעל העם – (אהוביה)
רעיון ישראלי מקורי
39. האם שונה שמו של המלך בישראלי?
בוצע לא כשיטה (אין ראיה ברורה שבוצע כשיטה קבועה – שמות כפולים)
40. מתי ירושלים קבלה לגיטימציה כמקום המלוכה? (ווינפלד)
לאחר שירושלים ומקדשה הפכו לעובדה קיימת, נשתנתה התפיסה.
- לפני כן ראו ישראל את ירושלים כנחלת דוד – נקראה עיר דוד, לכן השבטים לא חשו זיקה אליה.
41. מה ההבדל ע"פ ווינפלד, בין האידיאלוגיה המלכותית של תהילים לבין האידיאלוגיה המלכותית
בנביאים?
אין הבדל. משתלבים ביחד רעיון בית דוד (שושלת) עם רעיון בית הבחירה (בית המקדש) ע"פ ספר תהילים והנביאים.
42. העצים שסירבו למלוך במשל יותם, ביקורת על מי?
אבימלך
43. באיזה הקשר מוזכרת "אישה יפה"?
רשות ולא חובה (פורנו, אברבאנל)
44. ע"פ פדרבוש, האם יש התנגדות למלכות כוהנים?
נגד, נחרצות (בובר)
45. איזה עימות יש בתהילים ע"פ פריש?
האויב, ה', העם (נציגו הוא המלך)
46. מה היחס למלכות ע"פ דברי הימים?
יחס חיובי, קיימת זהות בין מלכות ה' לבין דוד / שלמה בעד מלוכה השומרת על אחדות ישראל.

47. ע"פ דישון, מה היחס של ספר שופטים למלוכה?
יחס חיובי.
48. ע"פ דישון, סירוב גדעון למלוכה הוא -
גדעון מסרב למלוך בחוזקה, אך מוכן לשלוט בשלטון שאינו שררה.
49. ממתי לפי האברבאנל החלה ההתנגדות למלוכה? – בתקופה קדומה
50. אילו תכונות יהיו למלך המשיח? (אהוביה)
שופט בצדק, משטר של עקרונות מוסריים
51. מדוע התנגד שמואל למלוכה לפי בר אפרת?
ממניעים עקרוניים (דחיית מלכות ה') וממניעים אישיים (דחו אותו, לא האמינו בו)
52. מה לומד מנחם בגין מסיפור יונה בהשוואה לשמואל?
הנביא הוא בעל תכונות אישיות
53. מה יחס ספר שופטים להצעת העם לגדעון למלוך, ומה היחס לתשובה שנתן גדעון?
היחס חיובי, דחה את תשובת גדעון.
54. מה מהדברים הבאים אינו נכון לגבי שופט?
השופט התמנה מכוח הברית בינו לבין העם.
55. מהי תפיסת המלוכה ע"פ שרה יפת?
הגשמת מלכות ה'
56. היכן מצוי המושג "מלכות שמים" לראשונה? (הרווי)
בספרות חז"ל
57. מהן שתי ההוראות למלכות שמים? (הרווי)
מילולית-מדינית, מטפורית-מטפיסית
58. בתהילים פרק ב' ע"פ פריש יש:
משחק ראשי – מלחמה צבאית בין הגויים לישראל
משחק משני – המלכים לוחמים
59. מה מאפיין את דברי הושע על המלוכה והמלכים?
יחס ביקורתי
60. מהם לפי טלמון הטקסטים העיקריים שמהם ניתן ללמוד על רעיון המלוכה?
דברים י"ז, שמואל א' ח', שמואל ב' ז', שופטים
61. מה היחס של תהילים למלוכה?
חיובי, קיימת קרבה בין ה' לבין ישראל, כינויו ע"י ה' – בני
62. מה הכוונה "לזרעך"? לכל הדורות
63. הרווי, התייחסות למלוכה חיובית או שלילית. תקופה P – D
64. הרווי, ע"פ שפינוזה מי התחיל בביקורת על המלכים? – הנביאים.
65. לפי הרווי, מהי מלכות שמים?
1. ה' לבדו מלך 2. שלטון ה' על המציאות כולה
66. מלכות יהודה, ירושלים... הרבה יותר אחידה, כמעט נוקשה, פירושה –
שושלת אחידה
67. ממתי ההתנגדות למלוכה לפי קויפמן?
מהושע ואחריו
68. "רוטיניזציה של הכריזמה", לומדים מהפסוק? (מלמט)
בימים ההם אין מלך בישראל". הנטייה הטבעית של העם היא למסד את שלטון השופטים.
69. מה מעיד שם בנו של גדעון?
אבימלך – גדעון היה מלך
70. טלמון, "בימים ההם אין מלך..." מהי הסתירה?
אין סתירה, ספר שופטים פרו-שופטים וכאן לכאורה תומך במלוכה.
71. אסתר – ה' נמצא מאחורי הקלעים.
72. בר אפרת - כת"י קומראן –
עמון לחצו על ישראל לפני שצרו על יבש גלעד
73. לפי קויפמן, התנגדות הושע למלוכה היא – נסיבתית
74. ליוור, מה פירוש המושג מלך?
מושל, יחד השולט על הנתונים לשלטונו, נגיד, נסיד, שליט, מלך רב, המלך הגדול
75. התנגדות למלוכה – מימי בית שני, ליוור מתנגד לכך.
76. מלכות ה' מתגשמת ע"י מלכות ישראל.

77. בר אפרת, אי התאמה בין דברי ה' לדברי הנביא –
ה' לא רוצה שדוד יבנה בית
78. לפי פלק, הטלת מיסים וכפייה, הם –
פגיעה לא לגיטימית בזכויות האזרח.
79. שפינוזה (הרווי) – חרות (הנביאים) ביקורת השלטון
80. פדרבוש מצדד בהפרדה בין רשות מדינית לרשות דתית
81. ליבוביץ, מהי דעת מסכת אבות לעניין רשות או חובה לרעיון המלוכה?
שמעיה ורבן גמליאל – רשות
רבי חנינא – צורך חברתי
שלושתם מדברים על המלוכה ככלי, מכשיר ואמצעי לסיפוק הצרכים החברתיים.
82. מה פירוש "ושפטנו מלכינו" לפי רד"ק?
העם רוצה מלך שישפוט אותו לפי חוקי הגויים.
83. ריבוי הסוסים, האם נזהר בזה המלך או השופט? – רק המלך
84. (הרווי) מה הקשר לדעת בובר בין הציונות למלכות שמים?
מלכות שמים היא מהות הציונות
85. מהי טענתו של לוינשטיין על מאמרה של דיסון? היא מוציאה את הפסוק מהקשרו
לא כתוב בפרוש שגדעון הומלך
אם גדעון היה מלך, היה לו יורש מוצהר
לדעת דיסון "אני אמשול זהו תנאי, לוינשטיין –אזהרה
86. במה מתעניינת ההיסטוגרפיה?
היסטוריה וגיאוגרפיה – להתאים זמן ומקום.
ההיסטוגרפיה של המקרא כוללת את כל ספרי נביאים ראשונים – יהושוע, שופטים, שמואל,
מלכים
87. וינפלד, על עניין הירושה –
ה' מבטיח לדוד מלכות עד עולם
88. המלוכה הייתה בהסכמת העם? כן
89. לפי וינפלד, מהי אידאולוגיה מלכותית?
הנביאים אספקט רוחני למלוכה
90. לפי פדרבוש, אין שלטון כוהנים
91. מהו באופן כללי שיטת הלימוד בחוברת?
מחקרים ומאמרים
92. מסורת מדינית המשפיעה עד ימינו –
רעיון הברית והתהליכים הנובעים ממנו.
93. האם ע"פ יעקובסון העדיפו את שלטון הכהונה?
לא, היא תגביל את המלוכה
94. במשלי, "וירם מן העם"
להעביר שבחו ל שאול לדוד.